NATVRÆ *ad ſapientiam comparatæ indolem exploranti mihi, tanquam Deus è machina, commodùm occurris* (Vir Illuſtriſſime) *illuſtre in principe ſchola controuerſiæ daturus argumentum. Quid enim tuo fælicius patrocinio mihi in votis eſſe potuit, cuius fidem ij ſolum neſciuere qui non implorarunt. Atque is eſt heroïcæ virtutis melior genius, qui erectæ mentis vigore, fortunæ iniquiùs reflantis impetus vltimos te docuit exarmare, is ipſe qui generoſa in res patriæ laborantis ſtudia promouit, quæ tibi deuinctis bonorum animis, improborum flagitioſa conſilia fæliciter diſſiparunt. Hinc te in hoc dignitatis apice conſtitutum, illi venerantur, hi metunt, nihilque vniuerſi ſuſpiciunt præter animum recti, & æqui conſcium. Iſtam igitur præſidij fiduciam indulgebis* (Vir ſpectatiſſime) *regnique licet negotijs ingentibus diſtrictus, paucis ab eo interpellari te ſuſtinebis, qui de tua ſalute ſuæ fide aliàs commiſſa, etiamnum ſollicitus & anxius ſuo iam voto grauiùs laborat.*

Tuus ex animo & priſca obſequij fide ROMANVS PARIGAVLT.

QVÆSTIO MEDICA,

QVODLIBETARIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA IN SCHOLIS MEDICORVM, DIE IOVIS, XIX. DECEMBRIS,

M. FRANCISCO LOPES, Doctore Medico, Præſide.

1016

An prœmaturæ ſenectutis index præcox ſapientia?

TAM arcta eſt animæ cum corpore colligatio, tam conſentiens ſocietas, vt quamquam diuinæ ſit particeps naturæ, & aliquid ſupra mortale ſapiat, ſui tamen quodammodo juris non ſit in hoc ergaſtulo concluſa, variè tornato corpori ita addicta ſit, vt hinc ſint prima pathematum elementa, quibus plerumque ita rapimur, vt vix dominam agnoueris. Hinc non tantùm ſeſe prodit certis quibuſdam Capitis figuris vniuſcuiuſque indoles, ſed & efformatur. Fallitur quiſquis hominum mores colligit ex obſcura partis alicuius cum brutis ſimilitudine, ludit ſæpe in ductili ſemine vis formatrix, nec ex leui errore æſtimandum illius opus, ſed circumſpicienda eſt vniuerſi ſtructura. Operam perdes ſi te hominem noſſe credas dum illius temperiem neſcis, hæc vt aliud atque aliud corpus efficit, ita & hominem: vinum quantumvis generoſum, ex obducta ſitu lagena, aliquid labis contrahit, & ſaporem vitioſum retinet ex olido ac mucido dolio, ita cæleſtis hęc forma, à domicilij ſui labe tota ſeſe expedire nequit, adeo geminatis viribus conformatio & temperies animum dura tyrannide ferè in ſeruitutem abijciunt.

NEC ideo putes ita corpori mancipio datam animam, vt ſeſe nuſquam ab iniquo vindicet imperio, ſuum ſæpe ius retinet, nec impari dominatu corpus ad arbitrium mouet, verſat, & immutat, hoc modo ira accendit, ad tabem cogit inuidia, mox vrit amore, nunc mærore contrahit, aut explicat gaudio, nequidquam reluctante temperie: pituitoſos quibus tanquam ſuibus anima ad condimentum data videtur, excitat nonnumquam & acuit: ſanguineos ἐκθηλύνει & voluptatibus natos, reddit ſummis laboribus pares, temperat bilioſos & frænat, melancholicos ad jocos & ſales allicit, ſed momentanea tyrannis illa eſt, & redit tandem ſua cuique indoles, aut dum anima temperiem ſæpius vincit, immutat. En Socratem aduerſis dijs genitum, quem naturæ impetus ad praua rapiebat, hunc etiam ex oraculi fide probandum vis animi reddidit: vicit ingenium in pleriſque balbutientis linguæ ſcabritiem, & ſuſpiciendos dedit, quos immite Theatrum nuſquam non ſibilo exploſerat: nec mirum ſi tot fluctus in homine ſuſcitet, aut compeſcat ingenium, quod etiam artem nouit leones cicurandi: hæc ſunt quæ mores noſtros moderantur, non impotens aſtrorum curſus, ex his fata noſtra pendent, non ex longiùs ductis in manu lineis, ita tamen vt alterum alterius legibus teneatur, ſibique mutuo morem gerant & imperent.

VITA non homini longiſſima, viuaciora pleraque animalia, quæ tamen omnia ille ſolertia vincit & domat, ſeu beneficium naturæ ſit tot mala citius effugere, ſeu malignitas, quod tam velociter dati nobis temporis ſpatia decurrant, hominem enim ad tam magna genitum in ipſo vitæ apparatu vita deſtituit, quæ coruo nihil profutura tamdiu conceſſa eſt: hæc certis ætatibus diſterminatur, ætates tacito caloris natiui lapſu, & certa temperamenti viciſſitudine: humido abundant pueri, juuenes calore luxuriant, conſiſtens ætas doctrinæ gratia excogitata eſt, cum calor ἀκμάζοντος nuſquam conſiſtat, ſeniles annos remiſſus & temperatus calor excipit, humidum tenuius, defæcatius, nec exuperans: Sui ſunt cuique ætati mores, ſua tempeſtiuitas, non dedecent pueros nugæ, non credulitas & admiratio, nec indecora iuuenum ambitio, non gloriæ aut laudum cupiditas, nec prorſus damnandi animi impetus quibus impotentius efferuntur at ſenum propria eſt prudentia, ſapientia, bona mens.

IN hoc tam concordi vtriuſque regimine hæc ſubeſt grauis & latens inimicitia, quod de fatiſcentis corporis ruinis, & imminenti huius tam artificioſæ ſtructuræ lapſu veluti triumphans anima tunc perfectiùs ſua obeat munia, cum illius languere incipiunt functiones, hinc prudentes ſenes, non tantum quia anteactæ vitæ diſcriminibus doctiores, ſed quia vergentis ætatis temperiem amat ſapientia, non enim huic nati ſunt pueritiæ aut adoleſcentiæ anni, cum vix in tanta humidi ſcaturientis fuligine calor natiuus ſplendeat, vixque aliud ſit λογικόν, quàm ipſa rationis ſpes: Sed nec rapida & præferuida iuuentus ob citatiorem caloris motum & palantes ſpirituum circuitus, quæ conſiſtens ætas dicitur, quo ſenectuti propior, propior & ſapientiæ, νοῦς illa & ἐπιστήμη τῶν τιμιωτάτων humido gaudet tenui nec luxuriante, huius enim craſſitie hebetatur mentis acies, obruitur copia, hac temperatione præ cæteris fruitur viridis ſenecta, quæ longè ab impetu iuuentutis ſemota, nondum deficientis caloris ſegnitie langueſcit, neque enim vietam illam ætatem intelligo in pœnam tantum aut dementiam viuacem, quæ meliùs vitæ cinis quidam, & intermortuæ reliquiæ, quam pars vitæ cenſeatur.

SI idem ergo temperamentum ad ſapientiam ducat, quod & ad ſenectutem, quid mirum ſi feſtinata prudentia comitem ſenectam indicet, cum enim hominem natura ingenij ſolertia & acumine exornauit, velut ad pœnitentiam redeat inuida, ſpes tantas feſtinato fato pręcerpit, nec homini tantum inſida, animalia quæ prudentiora ſunt, apes & formicæ, eo breuiori vita fruuntur, appetit finis vbi increuit, velut ad... —

Ergo prœmaturæ ſenectutis index præcox ſapientia.

DOMINI DOCTORES DISPVTATVRI.

M. Ioannes Garbe.	*M. Guillelmus Petit.*	*M. Gilbertus Puylon.*
M. Paulus Courtois, Decanus.	*M. Ioannes le Preuoſt.*	*M. Hugo Chaſles.*
M. Petrus Moriau.	*M. Ioannes Couſin.*	*M. Ioannes Vacherot.*

Proponebat Lutetiæ ROMANVS PARIGAVLT Meldenſis, A. R. S. H. M. DC. LII.